

Sygn. akt I C 95/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2015 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, I Wydział Cywilny

w następującym składzie :

Przewodniczący : Sędzia SR Tomasz Kalsztein

Protokolant : Kamil Kowalik

po rozpoznaniu w dniu 4 listopada 2015 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w Ł.

przeciwko Wojewódzkiemu Szpitalowi (...) w Z.

o zapłatę kwoty 14.320,49 zł

1. umarza postępowanie w zakresie kwoty 13791,54 zł (trzydzieści tysięcy siedemset dziewięćdziesiąt jeden złotych pięćdziesiąt cztery grosze;
2. oddala powództwo w pozostałej części;
3. zasądza od powoda (...) Spółki Akcyjnej w Ł. na rzecz pozwanego Wojewódzkiego Szpitala (...) w Z. kwotę 2.417,00 zł (dwa tysiące czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu w całości.

Sygn. akt I C 95/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 28 listopada 2014r., skierowanym przeciwko Wojewódzkiemu Szpitalowi (...) w Z., powód - (...) Spółka Akcyjna w Ł., reprezentowany przez pełnomocnika będącego adwokatem, wniósł o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i nakazanie pozwanemu, aby zapłacił na rzecz powoda kwotę 14.320,49 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz zasądzenie zwrotu kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że zawarł ze spółkami (...) Sp. z o.o. w W., (...) Sp. z o.o. w (...) Sp. z o.o. w W. (kontrahentami pozwanego Szpitala) umowy o współpracy w zakresie zarządzania płynnością. Na mocy tych umów powód poręczył istniejące i niewymagalne, jak również przyszłe zobowiązania szpitali wymienionych w załącznikach nr 1 do umów, w tym również pozwanego szpitala, przy czym poręczenie obejmowało zobowiązanie pozwanego zakładu z tytułu należności głównej oraz odsetek. W wypadku, gdyby pozwany zakład nie wywiązywał się ze swego zobowiązania i nie uregulował zobowiązań względem dostawców powód miał dokonać na rzecz spółki zapłaty poręczonego zobowiązania. Z uwagi na to, że pozwany nie regulował zobowiązań względem dostawców (kontrahenta pozwanego) powód spłacił na jego rzecz należności główne wynikające z faktur wystawionych za dostawy i usługi wykonane na podstawie ww. umowy i tym samym wstąpił w miejsce zaspokojonego wierzyciela (art. 518 § 1 pkt 1 k.c.) do wysokości dokonanej spłaty. Niniejszym pozwem powód dochodzi od pozwanego szpitala zapłaty należności głównych – 14.320,494 zł oraz odsetek wyliczonych na dzień 26 listopada 2014 roku – 1.281,95 zł.

/pozew k.3-9/

W dniu 24 grudnia 2014 r. w sprawie I Nc 1596/14 został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

/nakaz k.221/

W dniu 19 stycznia 2015 r. pozwany wniósł sprzeciw, w którym zaskarżył nakaz zapłaty w całości i wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu. Pozwany przyznał, że zawierał z kontrahentami powoda umowy. Jednakże umowa o współpracy, na którą powołuje się powód, zdaniem pozwanego jest w rzeczywistości umową przelewu wierzytelności, która, na podstawie art. 54 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej jest nieważna bez zgody podmiotu tworzącego szpital.

/sprzeciw k.225-229/

Pismem z dnia 22 lipca 2015 roku strona powodowa cofnęła pozew w części w zakresie kwoty 13.791,54 zł.

.pismo k. 355/.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W ramach prowadzonej działalności pozwany Wojewódzki Szpital (...) w Z. zawierał ze spółkami (...) Sp. z o.o. w W., (...) Sp. z o.o. w (...) Sp. z o.o. w W. umowy na dostawy lub usługi. W wykonaniu tej umów dostawcy wystawiali szereg faktur VAT

/bezsporne, faktury VAT k. 118-119, k. 128-129, k. 152, 207-208/

W dniu 4 listopada 2013 roku (...) Sp. z o.o. w Ł. zawarła z powodem umowę o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń. Na mocy tej umowy powód poręczył istniejące i niewymagalne, jak również przyszłe zobowiązania Zakładów i Szpitali wymienionych w załączniku nr 1 do umowy – obejmującym m.in. pozwany szpital, przy czym poręczenie obejmowało zobowiązania pozwanego z tytułu należności głównej i odsetek do kwoty 40.000,00 zł.

Dostawca zobowiązał się do poinformowania listem poleconym Zakład o udzielonym przez Spółkę poręczeniu, w terminie 7 dni od daty zawarcia przedmiotowej umowy.

Dostawca zobowiązał się do przekazywania powodowi zestawienia faktur VAT wystawionych w danym miesiącu kalendarzowym na koniec miesiąca, w którym je wystawiono, nie później niż do 10 dnia następnego miesiąca. Terminem wymagalności zobowiązań zakładu jest termin wskazany na fakturze. W przypadku, gdyby Szpital nie uregulował zobowiązań względem dostawcy, strony tej umowy ustaliły, że dostawca zawiadomi powoda o powyższym. Powód zobowiązał się dokonać zapłaty poręczonego zobowiązania na rzecz dostawcy w terminie 10 dni od dnia otrzymania zawiadomienia. Strony ustaliły, że w zakresie spłaconego zobowiązania powód stał się wierzycielem Zakładu (Szpitala) z prawem naliczania dalszych odsetek

/umowa o współpracy k. 130-134/.

W ramach tej umowy powód poręczył zobowiązania pozwanego wynikające z faktur wystawionych przez (...) Sp. z o.o..

/zestawienie faktur poręczonych k. 140, 142/

Powód informował pozwanego o fakturach objętych umową poręczenia z dnia 4 listopada 2013 roku.

/pismo zawierające informacje k.141, 143/

Pozwany nie uregulował należności, dlatego powód spłacił za pozwanego należności wynikające z tych faktur wystawionych przez spółkę (...) Sp. z o.o. stosownie do otrzymywanych zawiadomień. O powyższym fakcie powód poinformował pozwanego /wyliczenie do płatności k. 144, k. 153, , informacja o spłacie k. 161/.

W dniu 7 grudnia 2012 roku (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. zawarła z powodem umowę o współpracy w zakresie zarządzania płynnością. Na mocy tej umowy powód poręczył istniejące i niewymagalne, jak również przyszłe zobowiązania Zakładów i Szpitali wymienionych w załączniku nr 1 do umowy – obejmującym m.in. pozwany szpital, przy czym poręczenie obejmowało zobowiązania pozwanego z tytułu należności głównej i odsetek do kwoty 30.450.630,38 zł.

Dostawca zobowiązał się do poinformowania listem poleconym Zakład o udzielonym przez Spółkę poręczeniu, w terminie 10 dni od daty zawarcia przedmiotowej umowy.

Dostawca zobowiązał się do przekazywania powodowi zestawienia faktur VAT wystawionych w danym miesiącu kalendarzowym na koniec miesiąca, w którym je wystawiono, nie później niż do 10 dnia następnego miesiąca. Terminem wymagalności zobowiązań zakładu jest termin wskazany na fakturze. W przypadku, gdyby Szpital nie uregulował zobowiązań względem dostawcy, strony tej umowy ustaliły, że dostawca zawiadomi powoda o powyższym. Powód zobowiązał się dokonać zapłaty poręczonego zobowiązania na rzecz dostawcy w terminie 45 dni od dnia otrzymania zawiadomienia. Strony ustaliły, że w zakresie spłaconego zobowiązania powód stawał się wierzycielem Zakładu (Szpitala) z prawem naliczania dalszych odsetek

/umowa o współpracy k. 163-171/.

W ramach tej umowy powód poręczył zobowiązania pozwanego wynikające z faktur wystawionych przez (...) Sp. z o.o. w Ł..

/zestawienie faktur poręczonych k. 185-197/

Powód informował pozwanego o fakturach objętych umową poręczenia z dnia 7 grudnia 2012 roku.

/pismo zawierające informacje k. 1980, bezsporne/

Pozwany nie uregulował należności, dlatego powód spłacił za pozwanego należności wynikające z tych faktur wystawionych przez spółkę (...) Sp. z o.o. w Ł. stosownie do otrzymywanych zawiadomień. O powyższym fakcie powód poinformował pozwanego /wyliczenie do płatności k. 199/.

W dniu 23 grudnia 2013 roku (...) Sp. z o.o. w W. zawarła z powodem umowę o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń. Na mocy tej umowy powód poręczył istniejące i niewymagalne, jak również przyszłe zobowiązania Zakładów i Szpitali wymienionych w załączniku nr 1 do umowy – obejmującym m.in. pozwany szpital, przy czym poręczenie obejmowało zobowiązania pozwanego z tytułu należności głównej i odsetek do kwoty 18.000.000,00 zł.

Dostawca zobowiązał się do poinformowania listem poleconym Zakład o udzielonym przez Spółkę poręczeniu, w terminie 7 dni od daty zawarcia przedmiotowej umowy.

Dostawca zobowiązał się do przekazywania powodowi zestawienia faktur VAT wystawionych w danym miesiącu kalendarzowym na koniec miesiąca, w którym je wystawiono, nie później niż do 10 dnia następnego miesiąca. Terminem wymagalności zobowiązań zakładu jest termin wskazany na fakturze. W przypadku, gdyby Szpital nie uregulował zobowiązań względem dostawcy, strony tej umowy ustaliły, że dostawca zawiadomi powoda o powyższym. Powód zobowiązał się dokonać zapłaty poręczonego zobowiązania na rzecz dostawcy w terminie 10 dni od dnia otrzymania zawiadomienia. Strony ustaliły, że w zakresie spłaconego zobowiązania powód stawał się wierzycielem Zakładu (Szpitala) z prawem naliczania dalszych odsetek

/umowa o współpracy k. 129-41/.

W ramach tej umowy powód poręczył zobowiązania pozwanego wynikające z faktur wystawionych przez (...) Sp. z o.o..

/zestawienie faktur poręczonych k. 85-108/

Powód informował pozwanego o fakturach objętych umową poręczenia z dnia 23 grudnia 2103 roku.

/pismo zawierające informacje k.109/

Pozwany nie uregulował należności, dlatego powód spłacił za pozwanego należności wynikające z tych faktur wystawionych przez spółkę (...) Sp. z o.o. stosownie do otrzymywanych zawiadomień. O powyższym fakcie powód poinformował pozwanego /wyliczenie do płatności k. 110, k. 120, /.

Pismami z dnia 14 października 2014 roku, 20 listopada 2014 roku, powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty zadłużenia.

/wezwanie k. 209, l. (...) -569/

W dniach 21 kwietnia 2015 roku i 6 lipca 2015 roku pozwany zapłacił dostawcom kwoty 6.075,07 zł i 7.716,47 zł

/zestawienie salda k. 358/.

Stan faktyczny sprawy niniejszej jest bezsporny. Spór występujący w sprawie ma charakter prawny i dotyczy dopuszczalności poręczenia przez (...) sp. z o.o. za długi pozwanego Szpitala.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Na wstępie rozważań prawnych należy zaznaczyć, iż strona powodowa cofnęła pozew w części w zakresie kwoty 13.791,54 zł. Uznając, iż cofnięcie nie było sprzeczne z prawem ani nie miało na celu obejścia prawa Sąd na podstawie art. 355 k.p.c. umorzył postępowanie w tym zakresie.

Natomiast w pozostałej części spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia i przesądzenia, czy dopuszczalne były w świetle ustawy o działalności leczniczej umowy mające za przedmiot poręczenie i czy ich wykonanie powodowało wstąpienie poręczającego w miejsce zaspokojonego wierzyciela.

Zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić. Art. 353 §1 k.c. definiuje pojęcie zobowiązania. Wynika z niego, że zobowiązanie to stosunek prawny polegający na tym, że jedna osoba (wierzyciel) jest uprawniony do żądania spełnienia świadczenia, natomiast druga (dłużnik) obowiązana jest to świadczenie spełnić. Powyższe uprawnienia wierzyciela określa się jako wierzytelność, a obowiązek dłużnika jako dług.

Zgodnie z art. 54 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U.2013.217 j.t.), czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Podmiot tworzący wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Czynność prawna dokonana z naruszeniem ust. 2-5 jest nieważna.

Zobowiązania pozwanego Szpitala powstawały w datach wystawienia faktur VAT albowiem na treść każdego stosunku zobowiązaniowego składa się istnienie uprawnienia po stronie wierzyciela i skorelowanego z nim obowiązku oznaczonego działania lub zaniechania po stronie dłużnika. Z zasady więc dopiero realizacja konkretnej dostawy/usługi generowała obowiązek świadczenia wzajemnego, który powstawał z momentem upływu wyznaczonego terminu

płatności. A zatem przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy w grę wchodził reżim prawny określony ustawą o działalności leczniczej, albowiem wszystkie umowy objęte pozwem wystawione zostały w 2012 roku i 2013 roku.

Kluczowym zaś pozostawało rozstrzygnięcie czy sporne umowy poręczenia można było zakwalifikować jako czynności prawne mające na celu zmianę wierzyciela.

Ustawodawca nie zdefiniował pojęcia „czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela”. Należy jednak przyjąć, że skoro istnieją dwie instytucje prawa cywilnego, które mogą prowadzić do zmiany po stronie wierzyciela, to mając na uwadze zasadę racjonalnego ustawodawcy, przepis art. 54 ust. 5 powinien odnosić się wprost do jednej z nich (gdyby zamiarem prawotwórcy było rzeczywiście jedynie wyeliminowanie umów cesji). Skoro ustawodawca nie skorzystał z takiej możliwości, to przepis ten można odnieść zarówno do przewidzianej w kodeksie umowy cesji, jak i do umowy poręczenia, skoro konsekwencją każdej z nich, na skutek różnych konstrukcji prawnych, może być zmiana wierzyciela.

Stanowisko takie wyraził również Sąd Najwyższy **w wyroku z dnia 6 czerwca 2014 roku w sprawie o sygn. akt I CSK 428/13** stwierdzając, że nieważne jest poręczenie udzielone za zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej bez wymaganej zgody organu założycielskiego (art. 53 ust. 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej; Dz. U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89 ze zm.; obecnie - art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej; Dz. U. Nr 112, poz. 654 ze zm.). (Biul.SN 2014/9/9).

Ustalając zakres przedmiotowy przepisu należy również kierować się jego literalnym brzmieniem. W ocenie Sądu, wynika z niego, że zapis ustawy dotyczy wszelkich czynności prawnych, które mogą doprowadzić do zmiany osoby wierzyciela. Fakt, że w przypadku umowy poręczenia zmiana wierzyciela jest uzależniona od postawy samego dłużnika oraz działań poręczyciela, nie zmienia faktu, że taki skutek został wpisany w ramy tej instytucji. Nie ma znaczenia również fakt, że poręczyciel wstępuje w prawa wierzyciela w części ograniczonej do spłaty – zakaz ustawowy dotyczy pojęcia wierzytelności w ogólności, a więc także jej części.

Sąd stoi na stanowisku, że nie ma żadnych przesłanek ku temu, by przyjąć ograniczony zakres działania art. 54 ust. 5 ustawy jedynie do umowy przelewu wierzytelności, gdyż wypaczyłoby to sens całej regulacji. Taka interpretacja, z przyczyn opisanych powyżej, nie odpowiada zasadom logiki, jest sprzeczna z literalną wykładnią przepisu, nie odpowiada też celom wprowadzenia takiego zapisu ustawy.

Istotą wprowadzenia przepisu art. 54 ust. 5 ustawy było zapobieżenie wyzbywania się wierzytelności przysługujących wobec szpitali, w jakikolwiek sposób. Odpowiada to celom regulacji wskazanym w uzasadnieniu ustawy nowelizującej z dnia 22 października 2010 r. (Dz.U.2010.230.1507) zmieniającej z dniem 22 grudnia 2010 r. przepis art. 53 ust. 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 91, poz. 408 t.j. ze zm.), o analogicznej treści do treści przepisu art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej. Interpretacja ta może zatem znaleźć wprost zastosowanie przy wykładni tego przepisu.

Z uzasadnienia ustawy nowelizującej wynika, iż intencją ustawodawcy było objęcie ograniczeniem wszystkich czynności prawnych, które w efekcie doprowadziłyby do zmiany wierzyciela. Potrzeba opracowania projektu wynikała z konieczności wzmocnienia wpływu organu założycielskiego na zmianę wierzyciela zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Ponadto, nowelizacja z założenia miała spowodować ograniczenie wtórnego obrotu wierzytelnościami, wiążące się z dodatkowymi kosztami dla zakładów opieki zdrowotnej. W uzasadnieniu projektu wyjaśniono, że przepis ten stanowi wprawdzie ograniczenie zasady wolności działalności gospodarczej, jednakże mieści się w zakresie określonym w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, dopuszczającym ograniczenie w zakresie konstytucyjnych wolności i praw, gdy jest to konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. W tym przypadku wprowadzenie ograniczenia podyktowane jest względami ochrony zdrowia. Forma przepisu nie ogranicza istoty wolności działalności gospodarczej, ale stwarza natomiast narzędzie dla organów założycielskich do skutecznej kontroli nad zakładami opieki zdrowotnej, co przyczyni się do właściwej realizacji zadań tych podmiotów w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego populacji. Przepis ten miał służyć realizacji prawa do ochrony zdrowia

wynikającego z art. 68 Konstytucji RP, gdyż samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej jest jednostką realizującą szczególnie rodzaju zadania publiczne poprzez udzielanie świadczeń zdrowotnych ratujących życie i zdrowie. Natomiast działania windykacyjne mogłyby doprowadzić do wstrzymania udzielania świadczeń zdrowotnych, a w konsekwencji – do braku dostępu do tych świadczeń na danym terenie.

To właśnie okoliczność, że działalność pozwanego polega na ratowaniu zdrowia i życia ludzkiego, usprawiedliwia szczególne traktowanie podmiotów, jakimi są szpitale. Pozwany zajmuje się chronieniem najwyższych dóbr osobistych człowieka i z tych powodów podlega szczególnej ochronie Państwa; wszelkie jego zobowiązania podlegają nadzorowi i regulacjom. To do nich odnoszą się także przedmiotowe przepisy, szczególnie wyłączenie ogólnych instytucji prawa cywilnego.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało, aby organ założycielski wydawał taką zgodę na zmianę wierzyciela strony pozwanej.

Taka interpretacja przepisu stanowi o nieważności umów w zakresie zawartych poręczeń w świetle cytowanych przepisów. To oznacza, iż strona powodowa nie ma, zatem legitymacji procesowej czynnej do występowania przeciwko pozwanemu z żądaniem zapłaty kwot wynikających z załączonych do pozwu faktur, ponieważ nie stała się wierzycielem wobec pozwanego zakładu.

Z tych też względów powództwo jako niezasadne podlega oddaleniu.

Zawarcie umowy poręczenia nosi również cechy działania sprzecznego z zasadami współżycia społecznego, a więc jest nieważne na podstawie art. 58 § 2 k.c. Wierzyciel bowiem miał świadomość, że w przypadku opóźnienia się przez pozwanego ze spełnieniem świadczenia i przy jednoczesnym spełnieniu tego świadczenia przez poręczyciela nastąpi - bez udziału dłużnika głównego - skutek w postaci wstąpienia osoby trzeciej w miejsce dotychczasowego wierzyciela. Takie działanie wierzyciela było wprawdzie formalnie zgodne z treścią zobowiązania, ale nie da się pogodzić z zasadą rzetelności i lojalności w wykonaniu zobowiązania względem kontrahenta, bowiem naruszało jego uzasadniony interes. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2008 r., IV CSK 39/08 (niepubl.), uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2012 r., III CZP 10.12, OSNC 2012/10/117).

Z tych przyczyn powództwo należało oddalić w całości.

O kosztach procesu Sąd orzekł w oparciu o przepis art. 98 k.p.c. stosując zasadę odpowiedzialności a wynik procesu. Strona powodowa przegrała proces w całości, a zatem jest ona zobowiązana zwrócić pozwanemu poniesione przez niego koszty procesu. Koszty te obejmowały wynagrodzenie pełnomocnika z wyboru w wysokości 3.600,00 zł (§ 6 pkt 6 w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez ustanowionego z urzędu radcę prawnego (Dz. U. Nr 163 poz. 1349 ze zm.).